

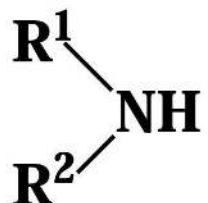
Aminok

Csoportosítás

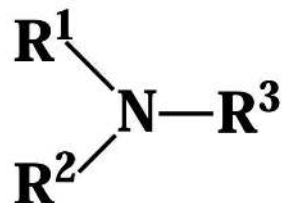
1. Rendűség szerint (nem azonos az alkoholokéval)

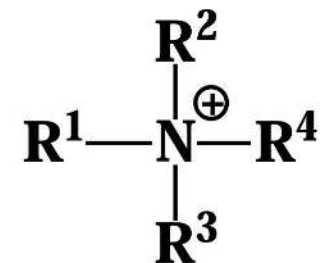
primer

szekunder

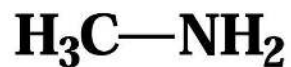
tercier

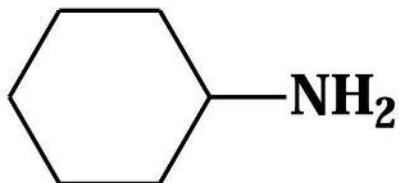
kvaterner

(a nitrogénatomhoz kapcsolódó alkil- vagy arilcsoportok száma szerint)

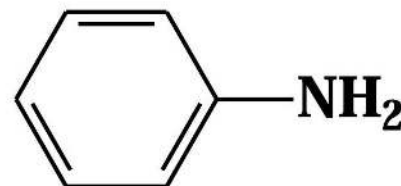
2. A szénhidrogéncsoport minősége szerint

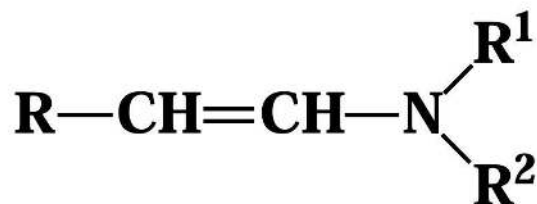
alifás, metil-amin

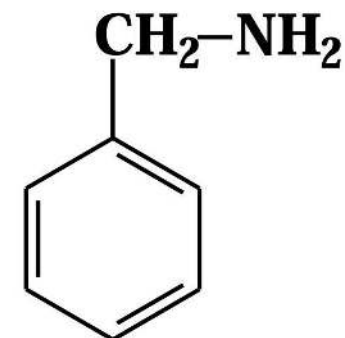
aliciklusos,
ciklohexil-amin

aromás,
anilin

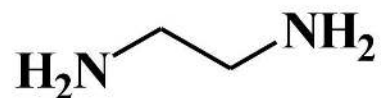

enamin

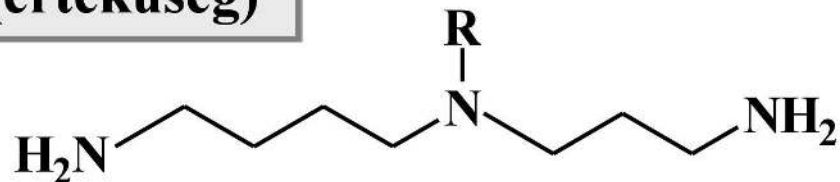

aralkil,
benzil-amin

3. Az aminocsoportok száma szerint (értékűség)

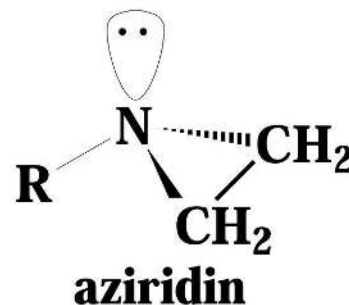
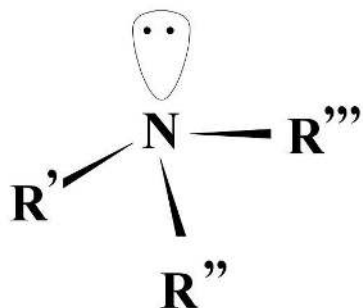

etiléndiamin (kétértékű)

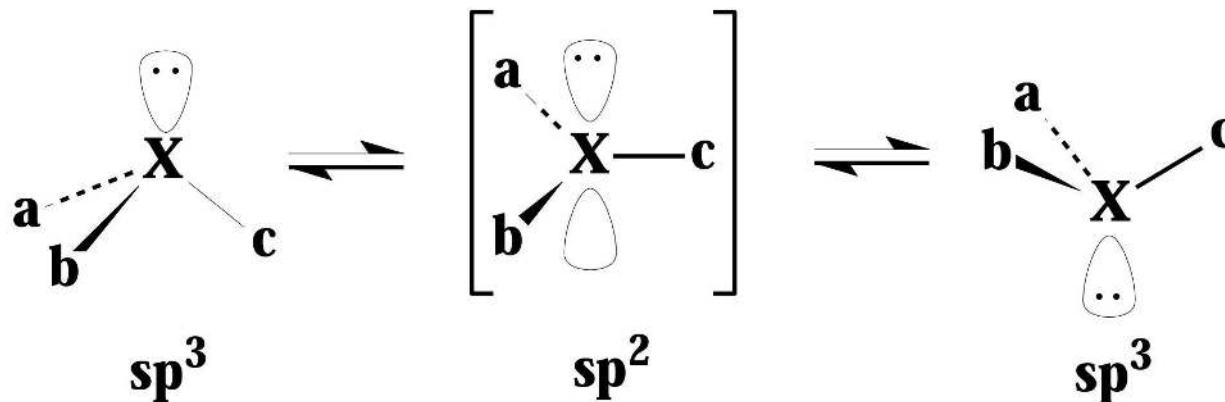
poliamin

Geometria

trigonális piramisos,
vegyértékszög $\sim 108^\circ$

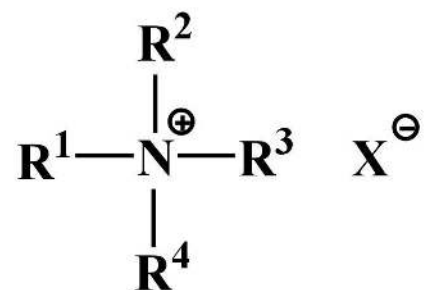
Konfiguráció inverzió

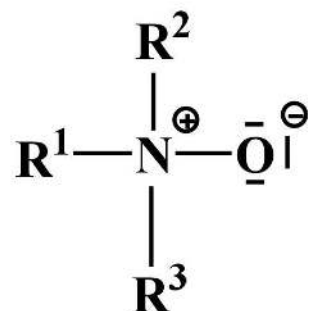
(a centrális atomhoz kapcsolódó ligandumok oly módon rendeződnek át, hogy a centrális atomhoz kapcsolódó kötéseik nem hasadnak el)

Az sp^3 semleges N inverziójához általában csekély energia kell (5-7 kcal/mol), de ez lényegesen nagyobb lehet aziridinekben és osztatlan elektronpárt tartalmazó atomokhoz kapcsolódó N esetében.

Ammóniumsók és amin-oxidok

tetraéderes

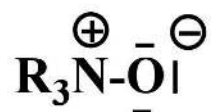

tetraéderes

ha a szubsztituensek
különbözők: **királis**

Név: pl. trimetil-amin-oxid

Amin-oxid: vö. **ilidek:** P, S, N – $\bar{\text{C}}$ -hez kapcsolódik

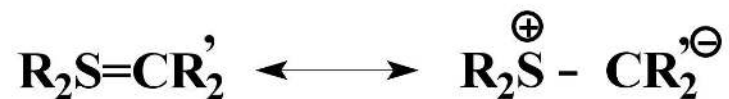
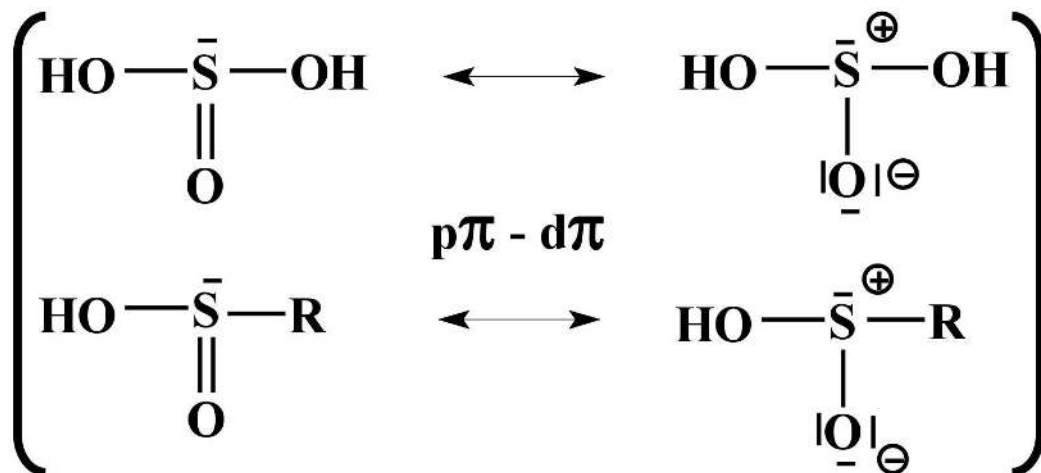

ez a szerkezet
(nincs d pálya)

foszfor-ilid

mezomer rendszer

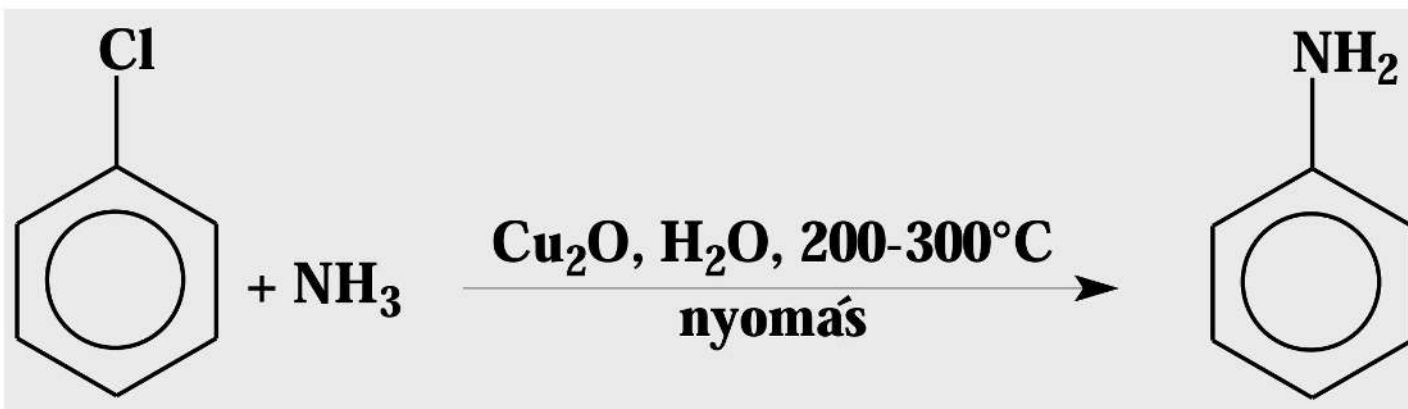
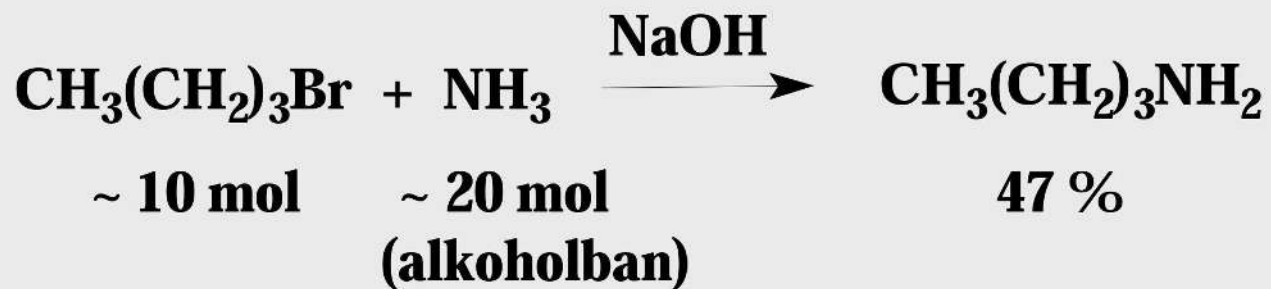
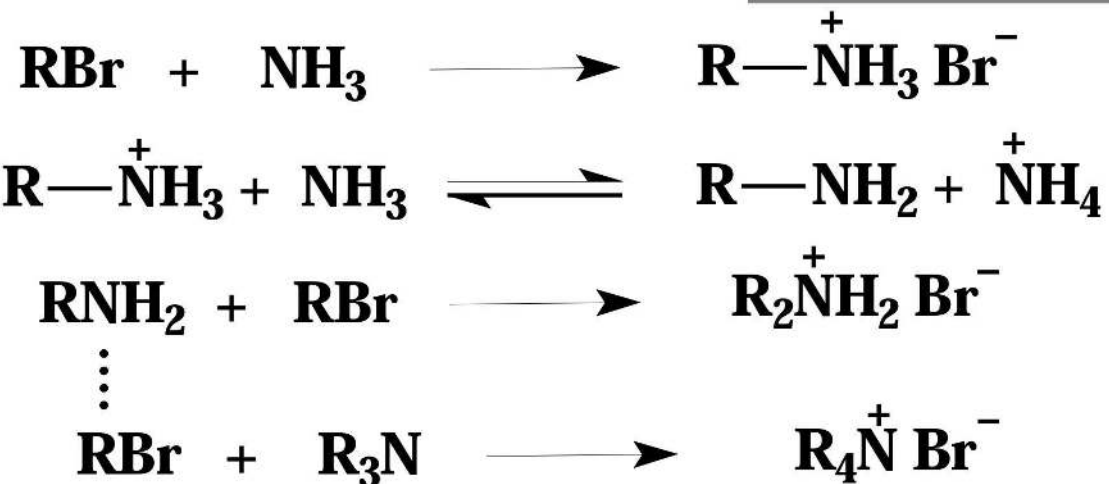

kén-ilid

Aminok alkilezése

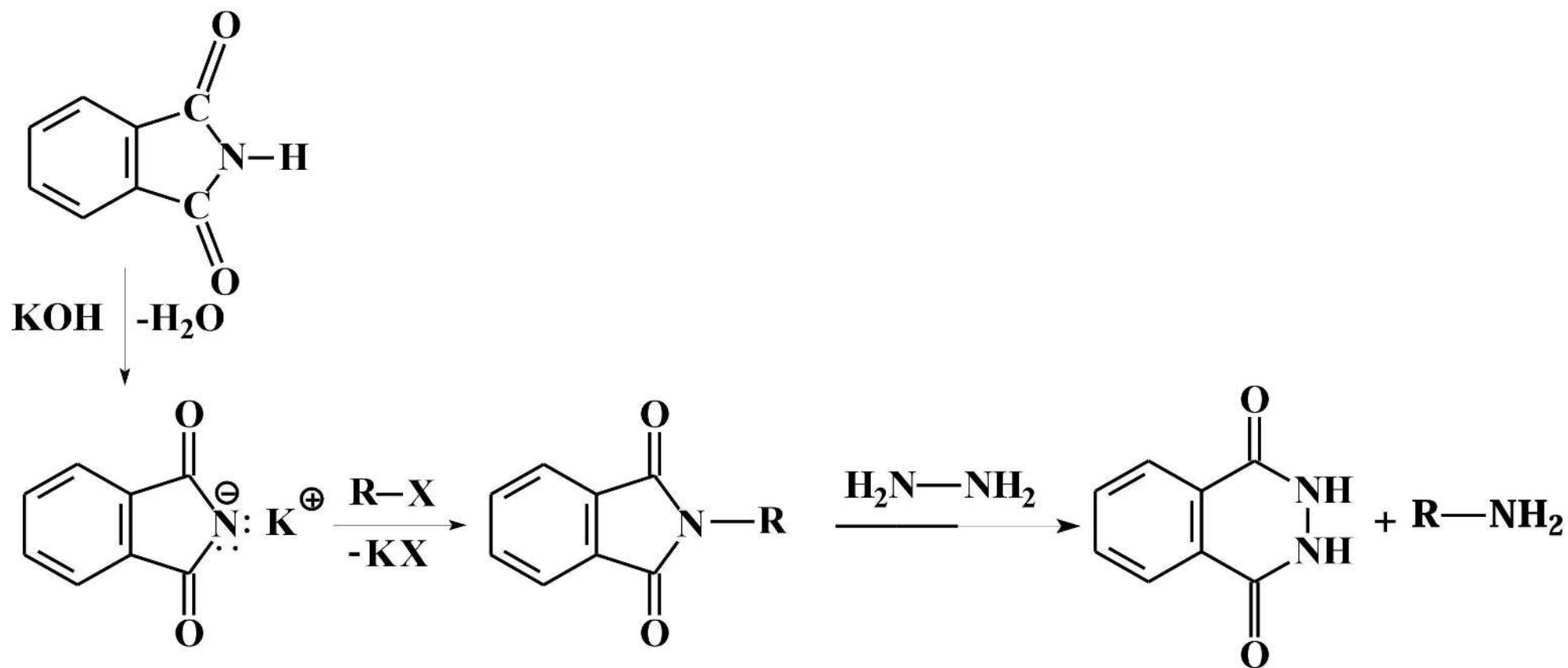
Előállítás

Egyértékű aminok előállítása

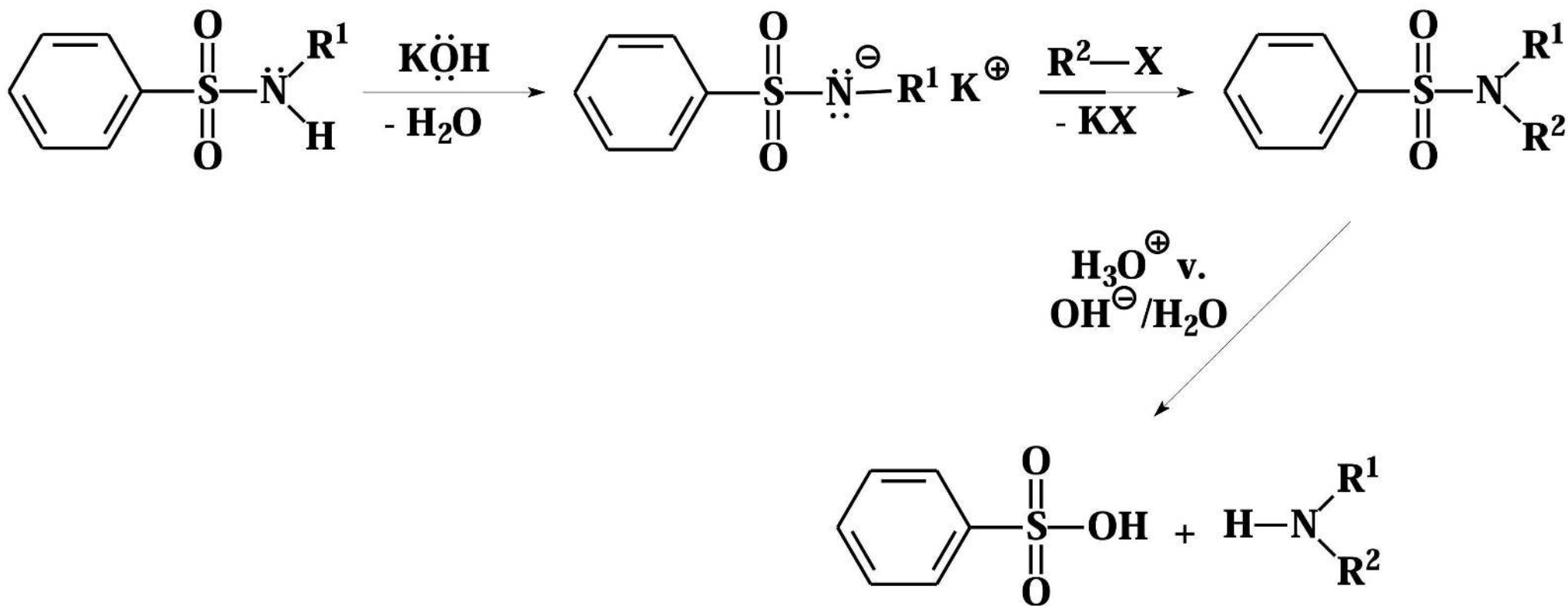

Primer aminok előállítása

Gabriel-szintézis

Szekunder aminok előállítása

Magasabb oxidációs fokú nitrogénvegyületek redukciójával

(Az aminok a legalacsonyabb oxidációs fokú nitrogénvegyületek.)

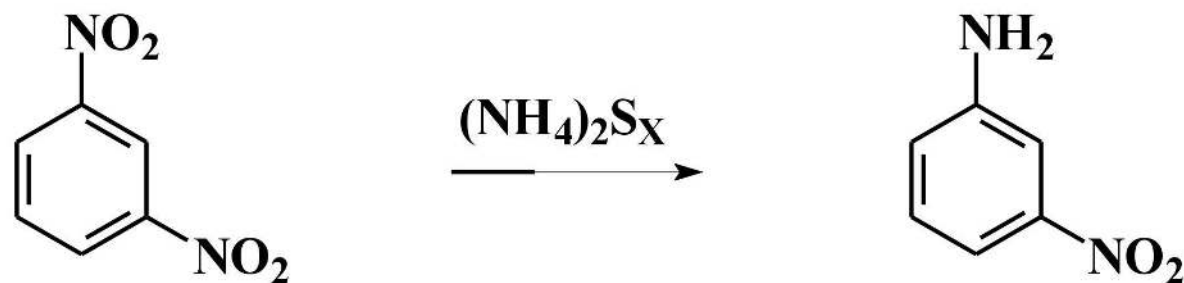
Valamennyi fém/alkohol redukció, a Bechamp redukció és kénvegyületekkel végzett redukció elektronfelvétellel és proton jelenlétében a fentiek szerint megy végbe.

Bechamp-redukció

Egyéb redukálószer: $\text{SnCl}_2 + \text{H}_2\text{O}$ (HCl)

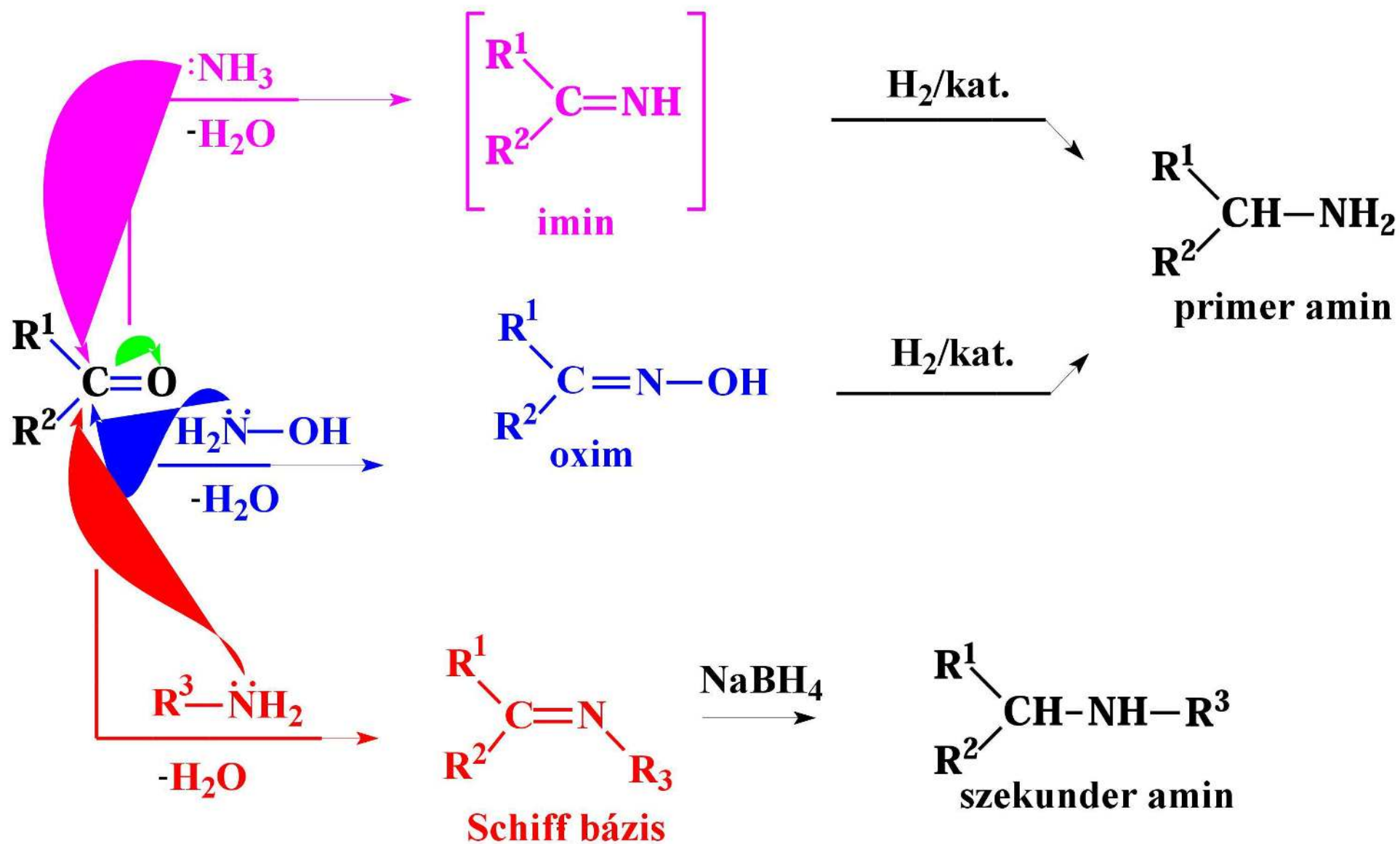
$(\text{NH}_4)_2\text{S}$: dinitro vegyületből
mononitro + amin

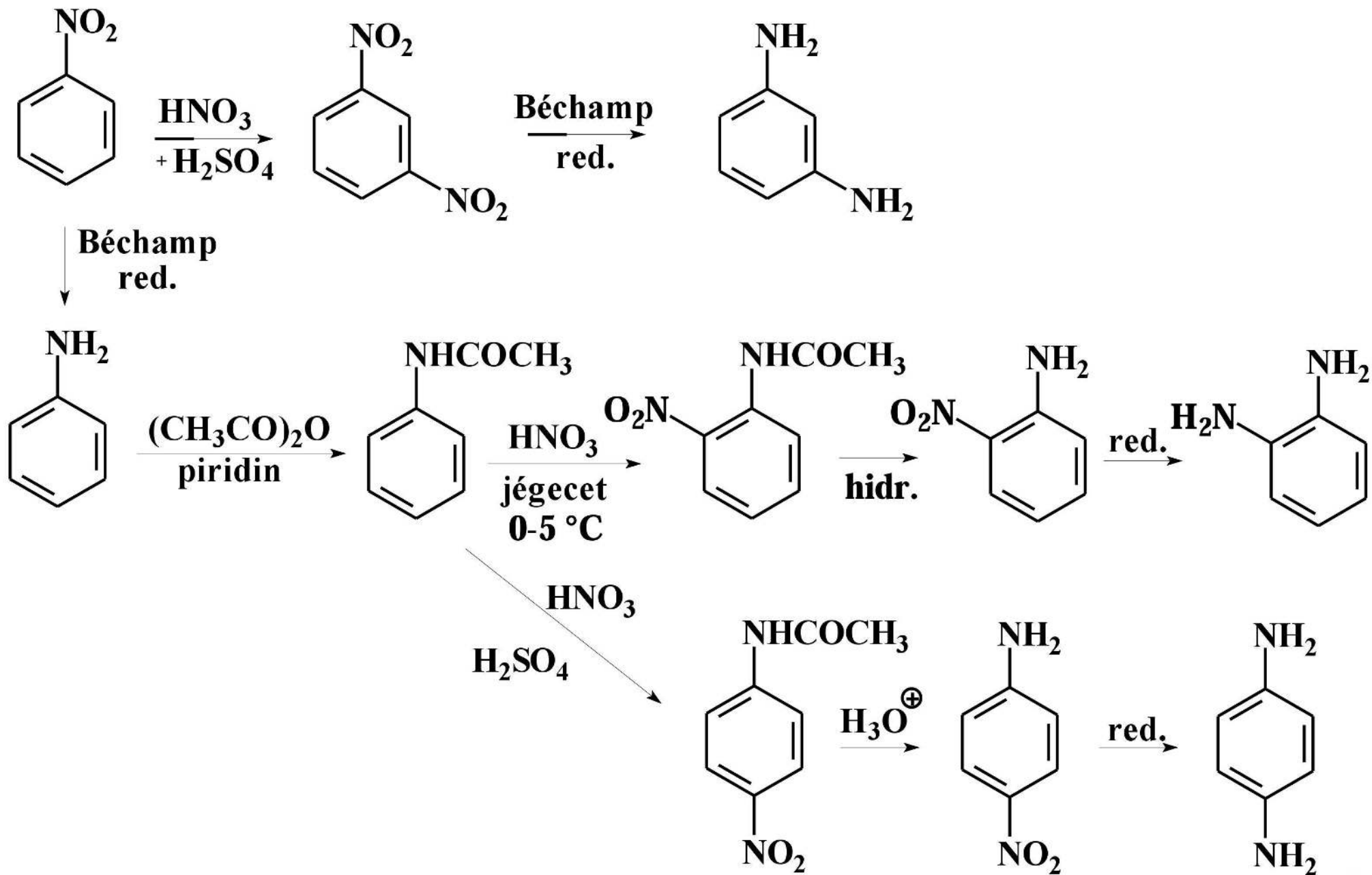
Nitrilek és savamidok redukciójával

Oxovegyületekből

Kétértékű aminok előállítása

Kémiai tulajdonságok

Bázicitás

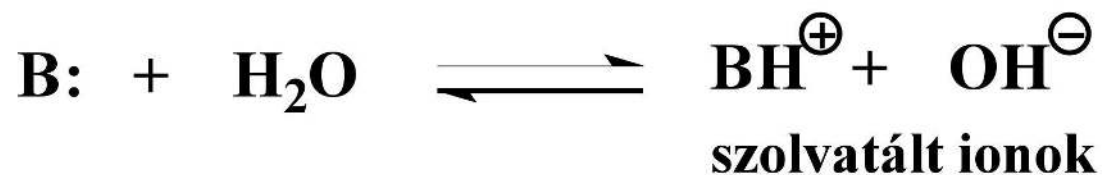
Jellemzése pK_a , vagy pK_b

Minden olyan hatás, amely növeli a nitrogénen az elektronsűrűséget, növeli a bázicitást.

Gázfázisban:

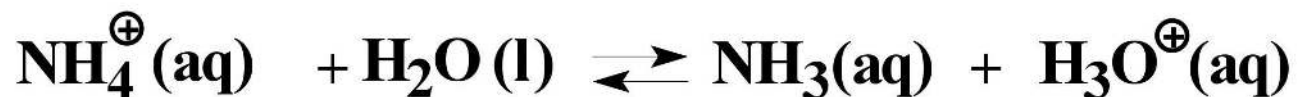
Vízben:

minél kevesebb a H, annál rosszabbul szolvatálódnak

$$K_b = \frac{[\text{NH}_4^+][\text{OH}^-]}{[\text{NH}_3]} \quad pK_b = 4,7$$

$$K_a = \frac{[\text{NH}_3][\text{H}_3\text{O}^+]}{[\text{NH}_4^+]} \quad pK_a = 9,24$$

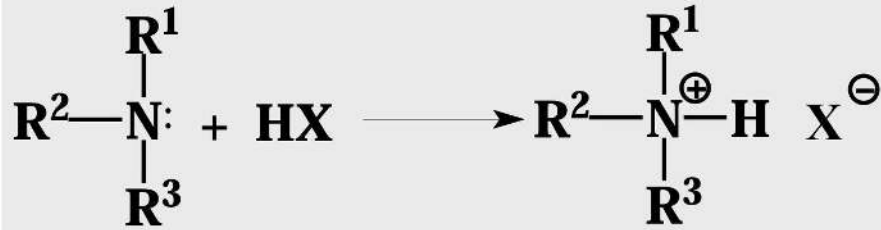
$$K_a K_b = [\text{H}_3\text{O}^+][\text{OH}^-] = K_w = 10^{-14} \text{ mol}^2 \text{ dm}^{-6} \quad (298 \text{ K})$$

Vagyis bármely konjugált sav / bázis pár esetben vízben
298 K hőmérsékleten $pK_a + pK_b = 14$

Reakciók az amin-nitrogénen

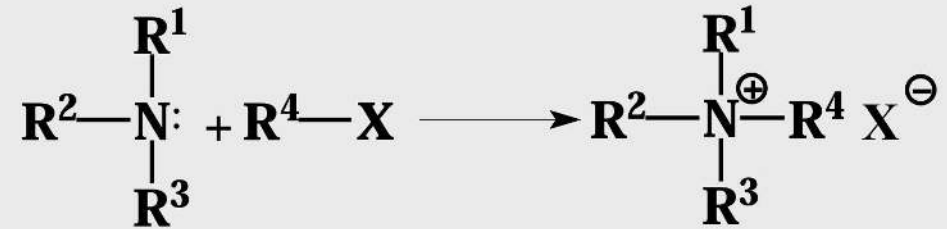
R^1, R^2, R^3 lehet H v. alkil -csoport

sóképzés:

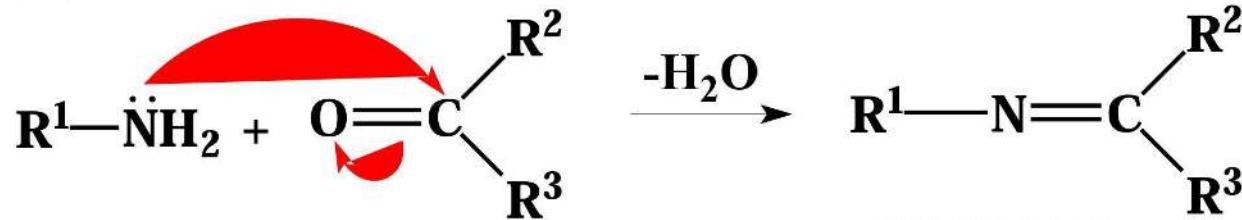
ammóniumsó

alkilezés:

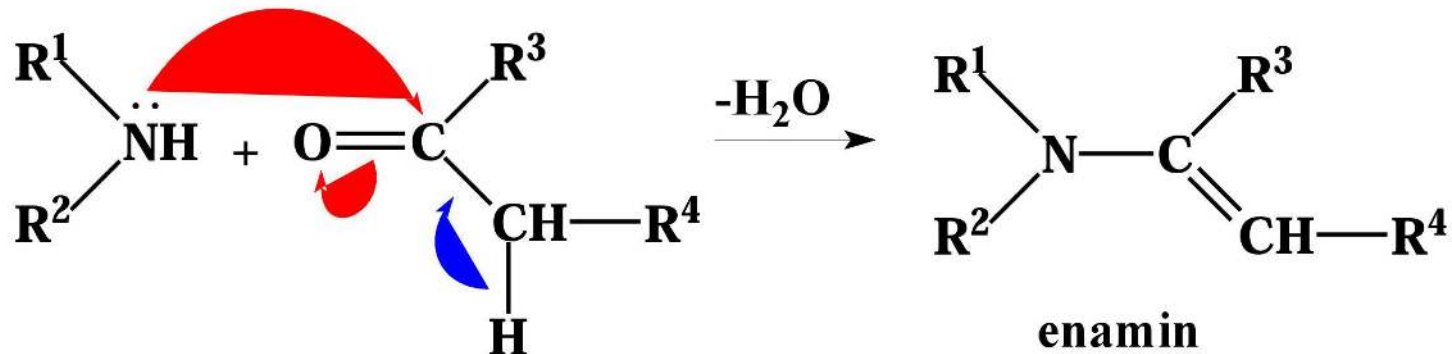

ld. halogénvegyületek reakcióinál

oxo-vegyületekkel:

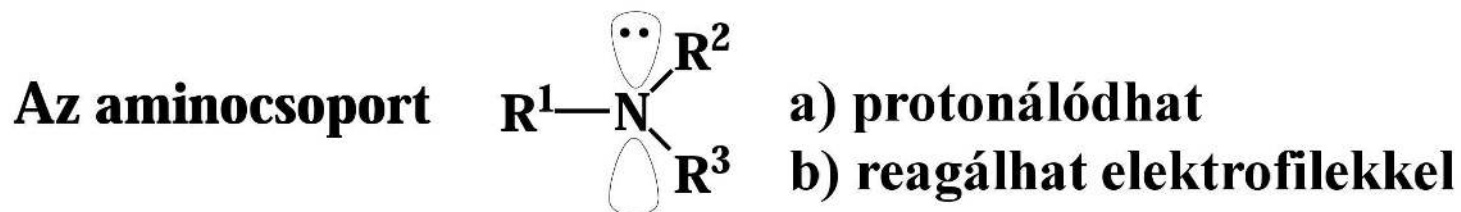

Schiff-bázis

enamin

Amin-védőcsoportok

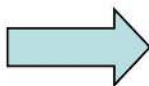
Védés: a magános elektronpár reaktivitását csökkenti

acilcsoporttal

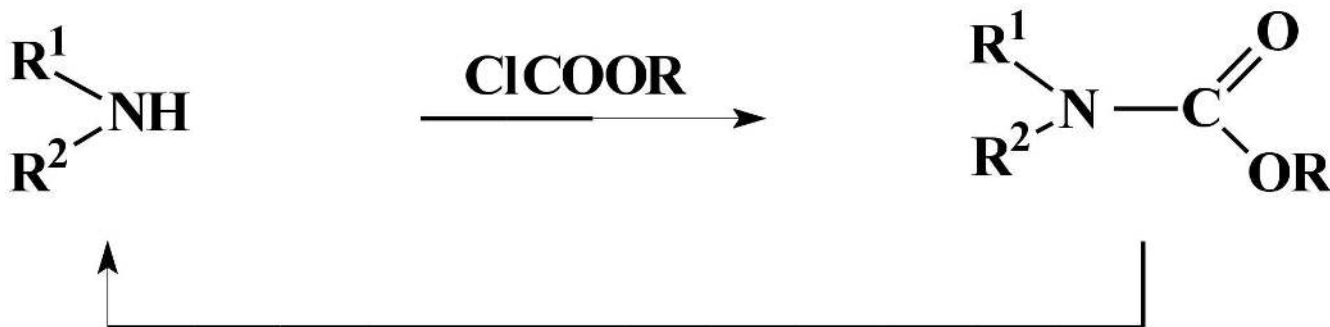
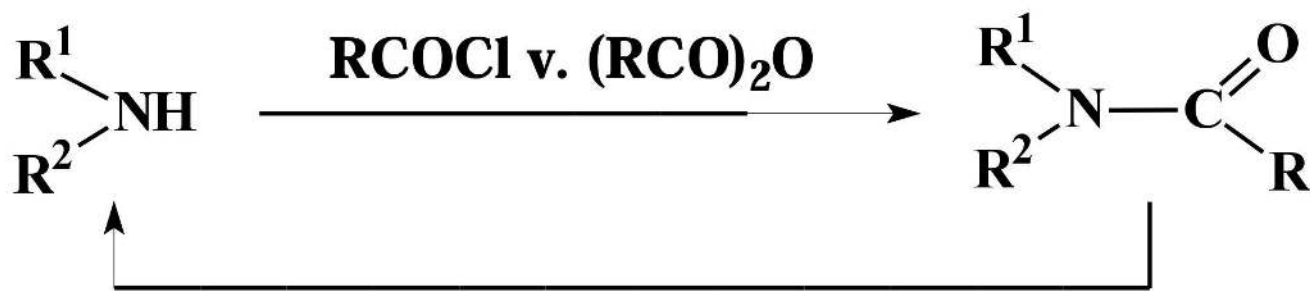

amidok

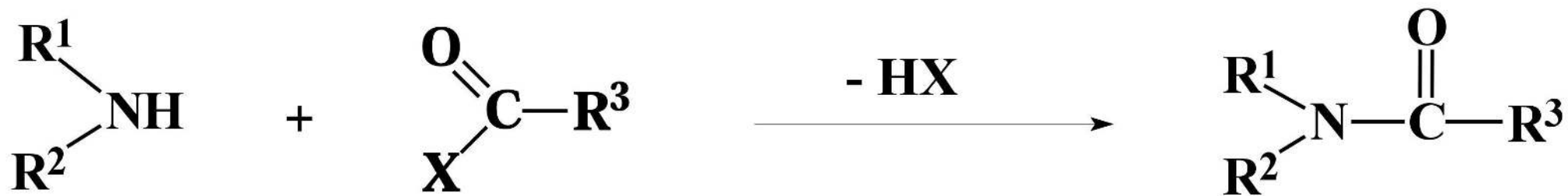
alkoxikarbonil-csoporttal

karbamát

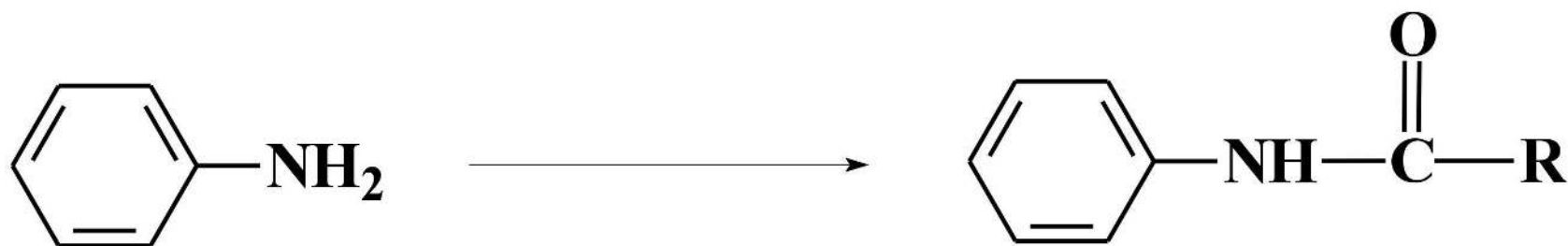

Acilezés

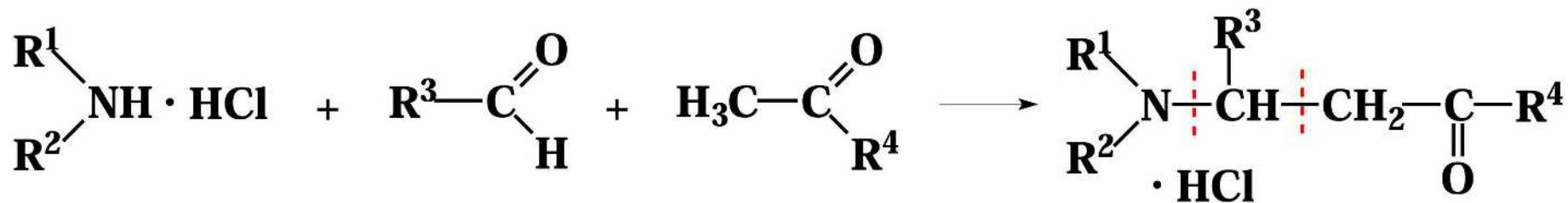
$\text{X} = \text{Cl}, \text{Br}, \text{R-O}$ v.
 R^3-COO

savamid

anilid

Mannich reakció

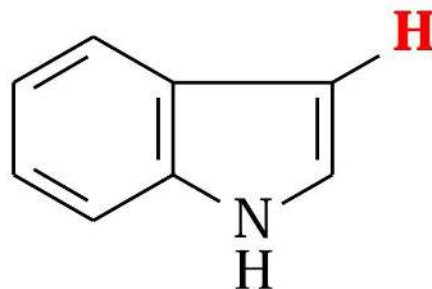
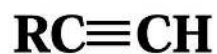
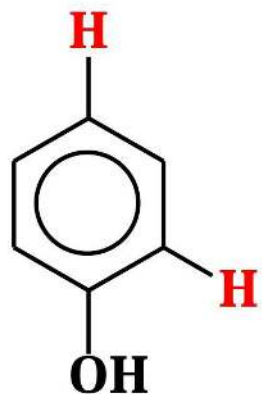
ammónia v.
primer v.
szekunder amin

aldehid
(legtöbbször
 $\text{R}^3 = \text{H}$)

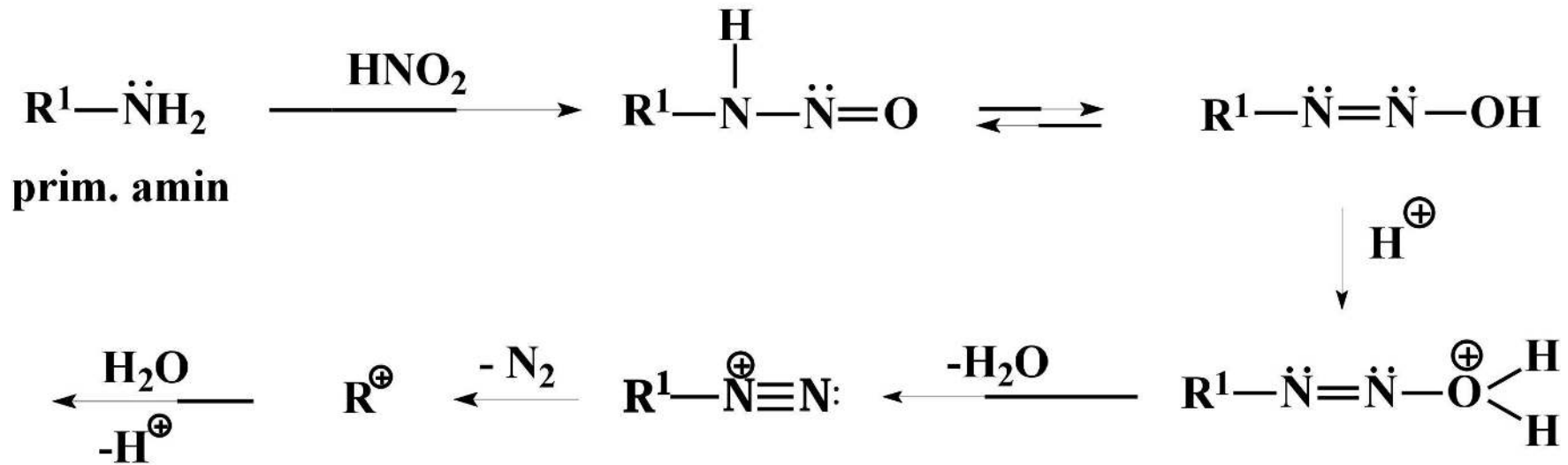
aktív H-t tart.
vegyület

Mannich-termék

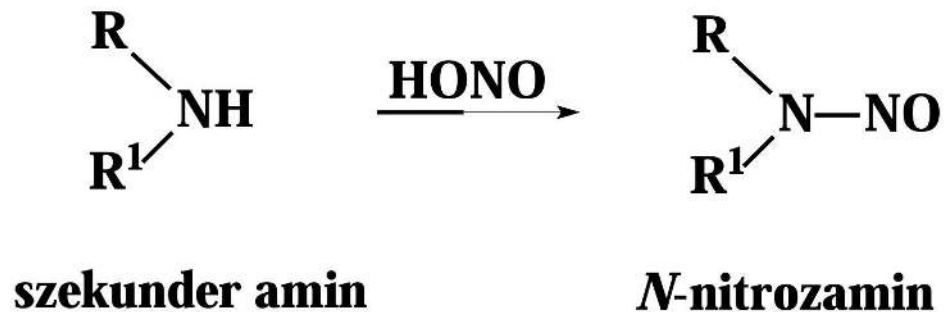
Aktív H-t tartalmazó vegyületek

Reakció salétromossavval

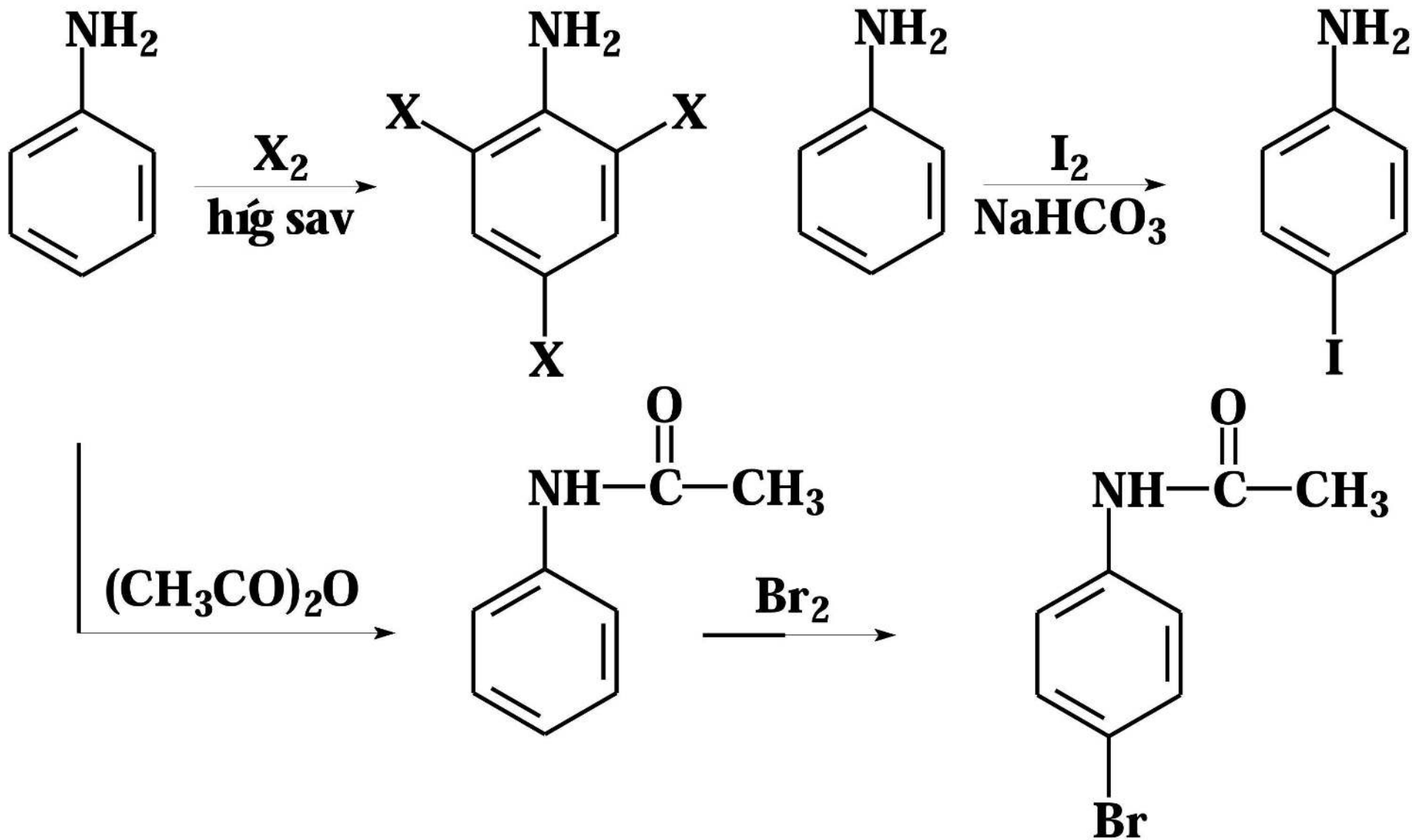

kvantitatív mennyiségben keletkezik N_2 (Van Slyke)

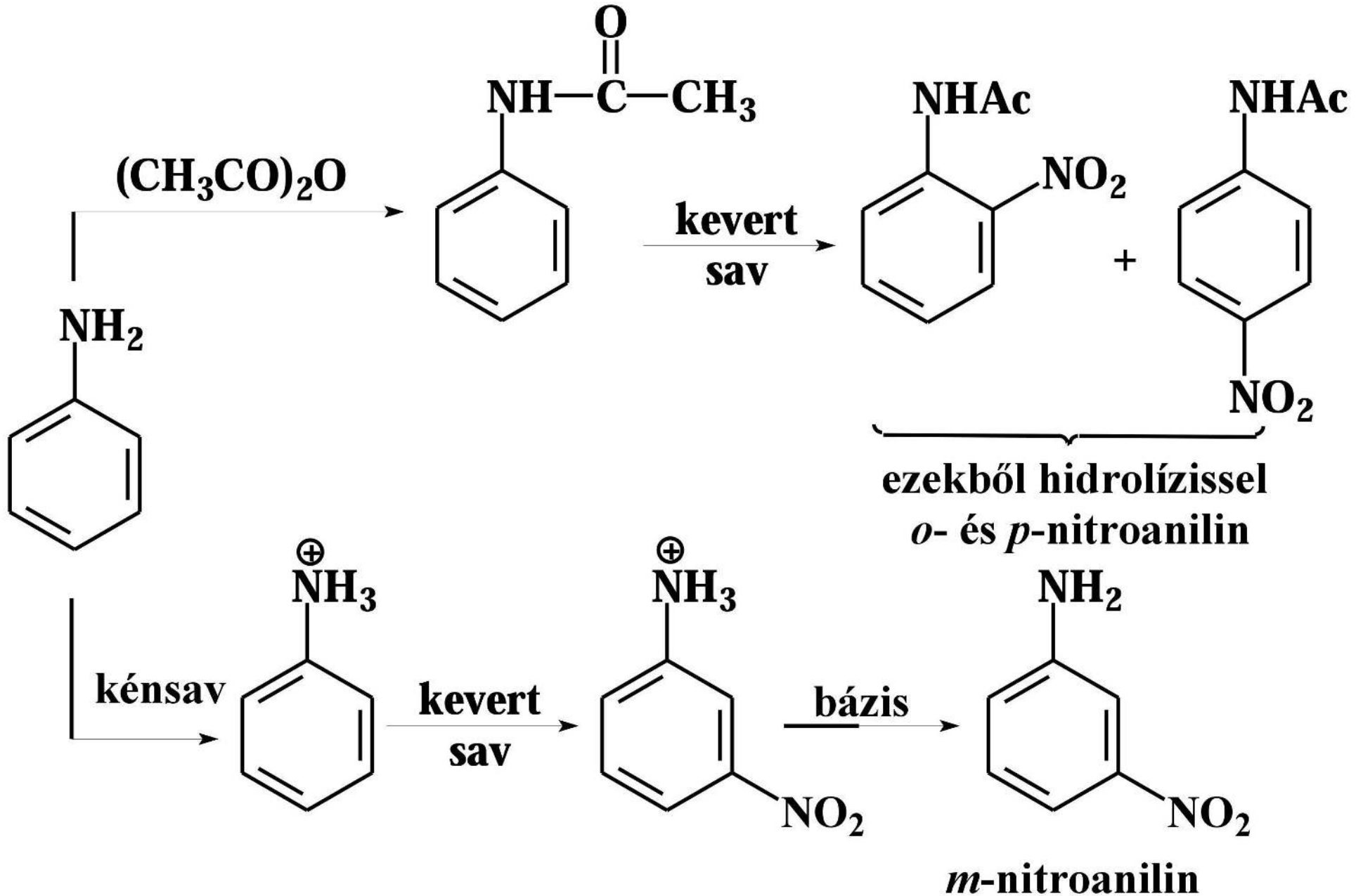

Aromás aminok gyűrűreakciói

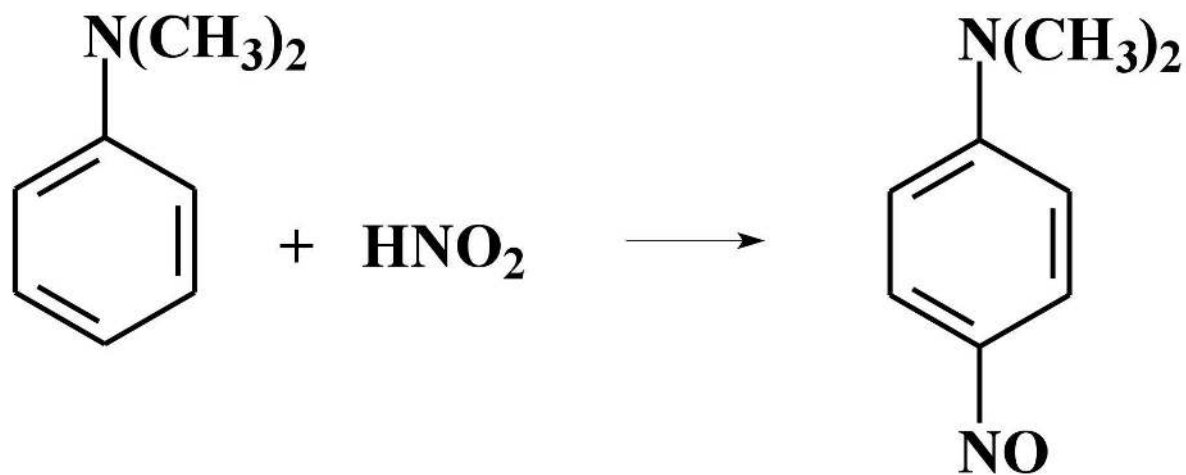
Reakció halogénekkal

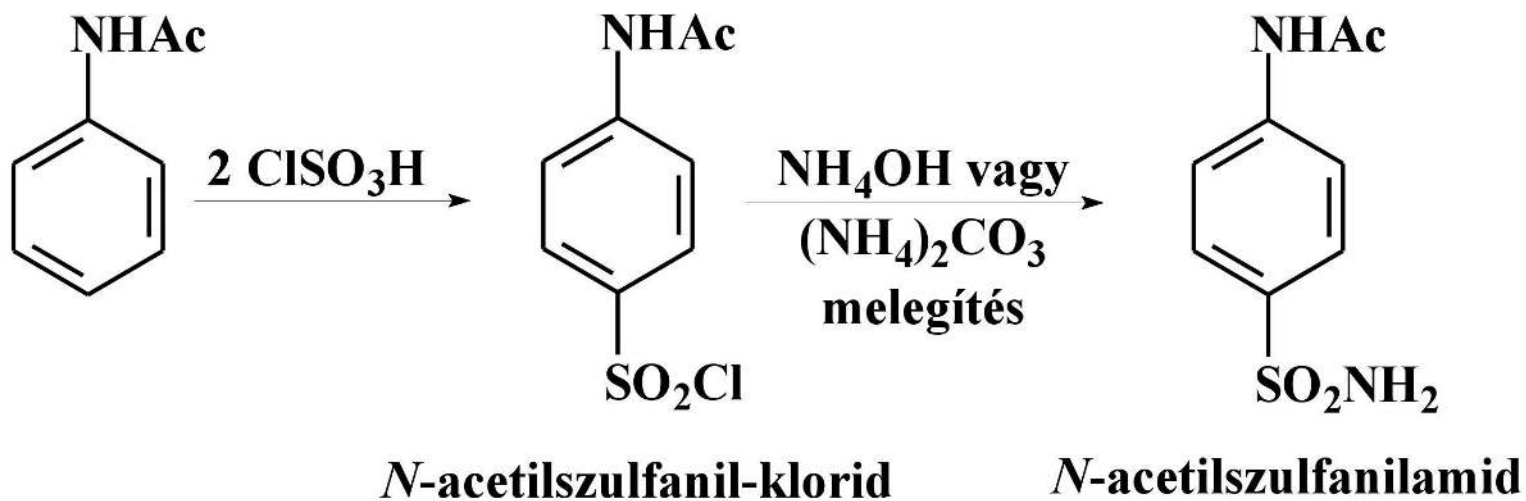
Nitrálás

Nitrozálás

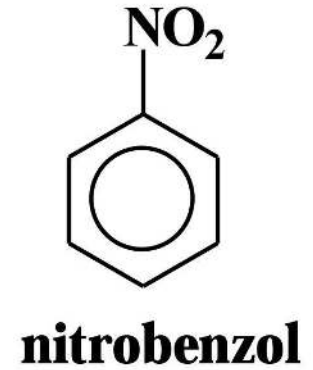
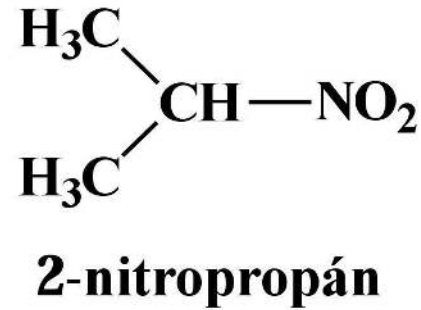
Szulfonálás

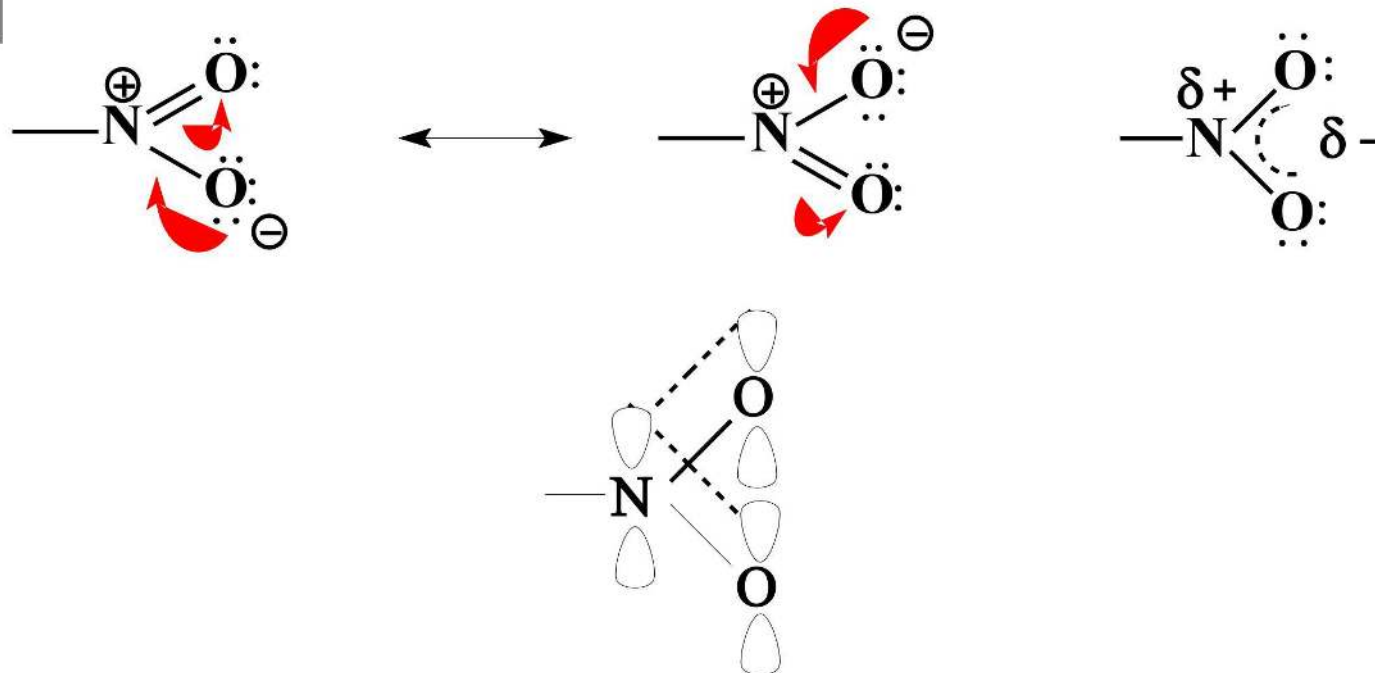
Nitrovegyületek

Nevezéktan

- NO₂ csoportot tartalmaznak

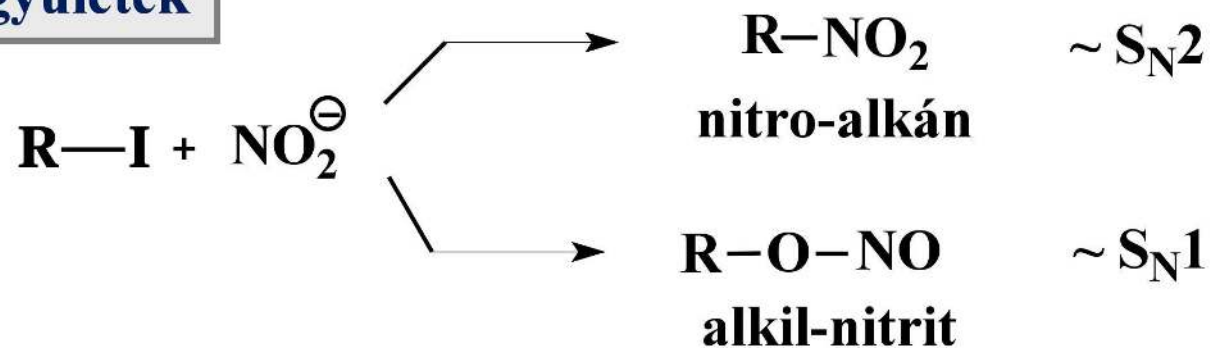

Szerkezet

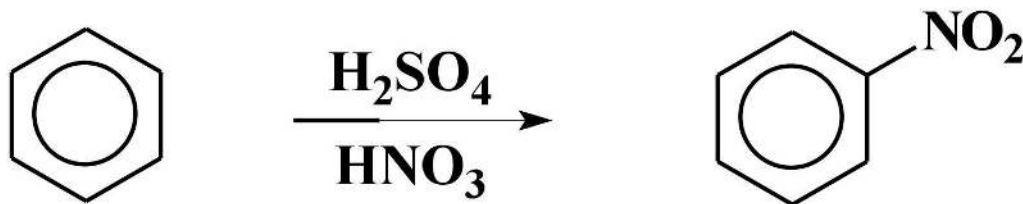
Előállítások

1. Alifás nitrovegyületek

● Szénhidrogének (R-H) nitrálása \longrightarrow lánctördelődés

2. Aromás nitrovegyületek

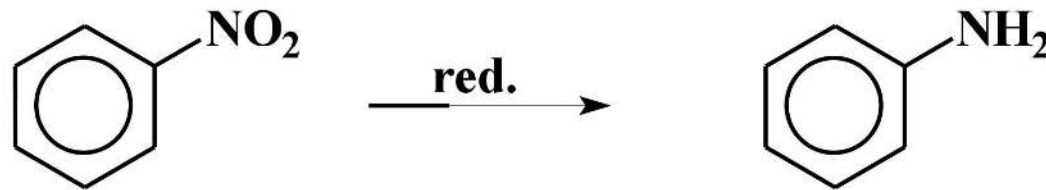

Fizikai és kémiai tulajdonságok

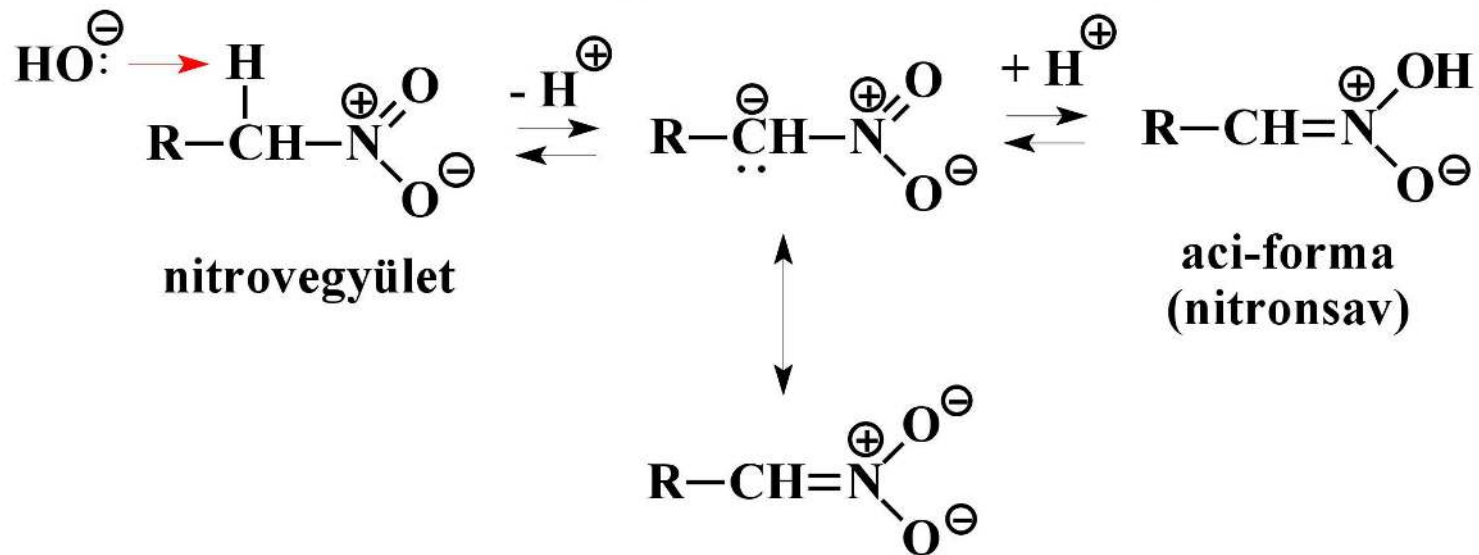
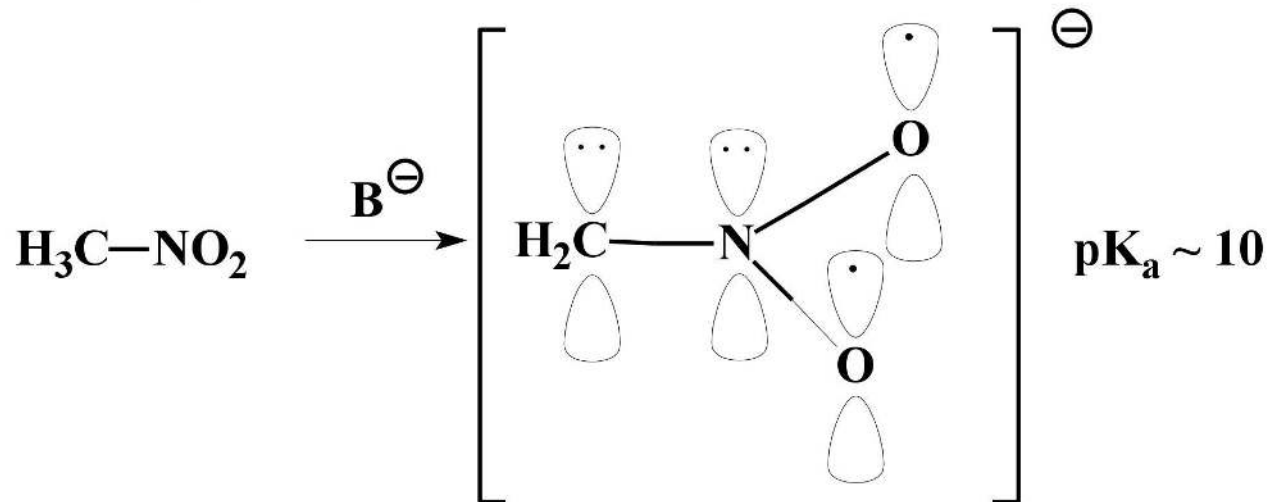
1. **Fizikai:** magas forráspont; jó oldószerek

2. **Kémiai:**

• **Redukció**

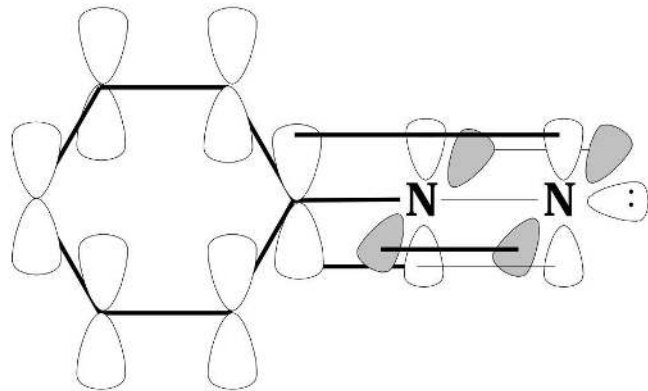

• **Aciditás**

Aromás diazóniumvegyületek

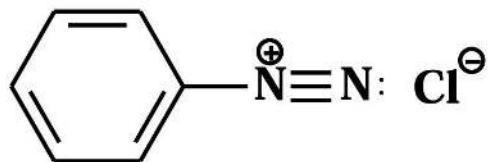
Szerkezet

az alifás diazóniumvegyületnél
jóval nagyobb stabilitás

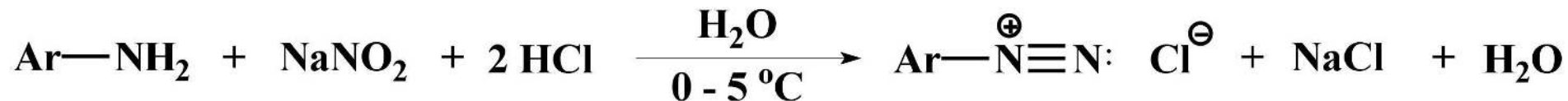
Nevezéktan

A diazóniumcsoport főcsoport.

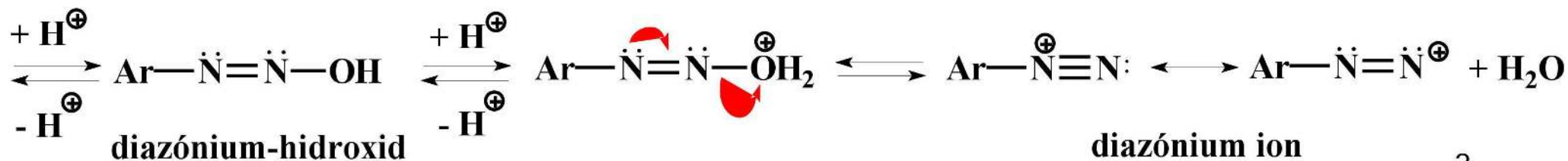
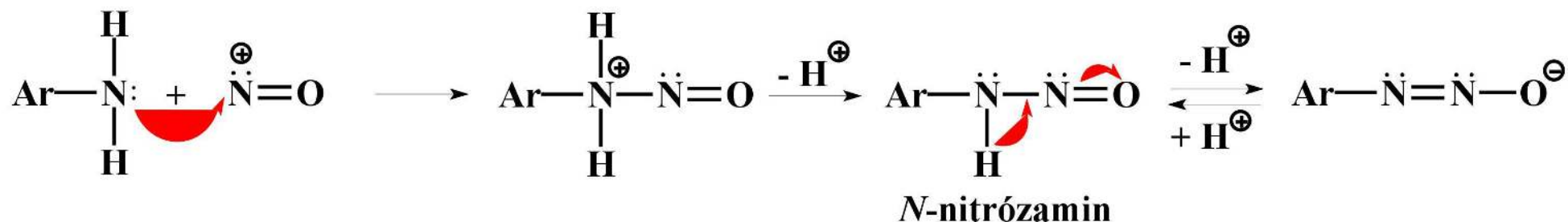
benzoldiazónium-klorid

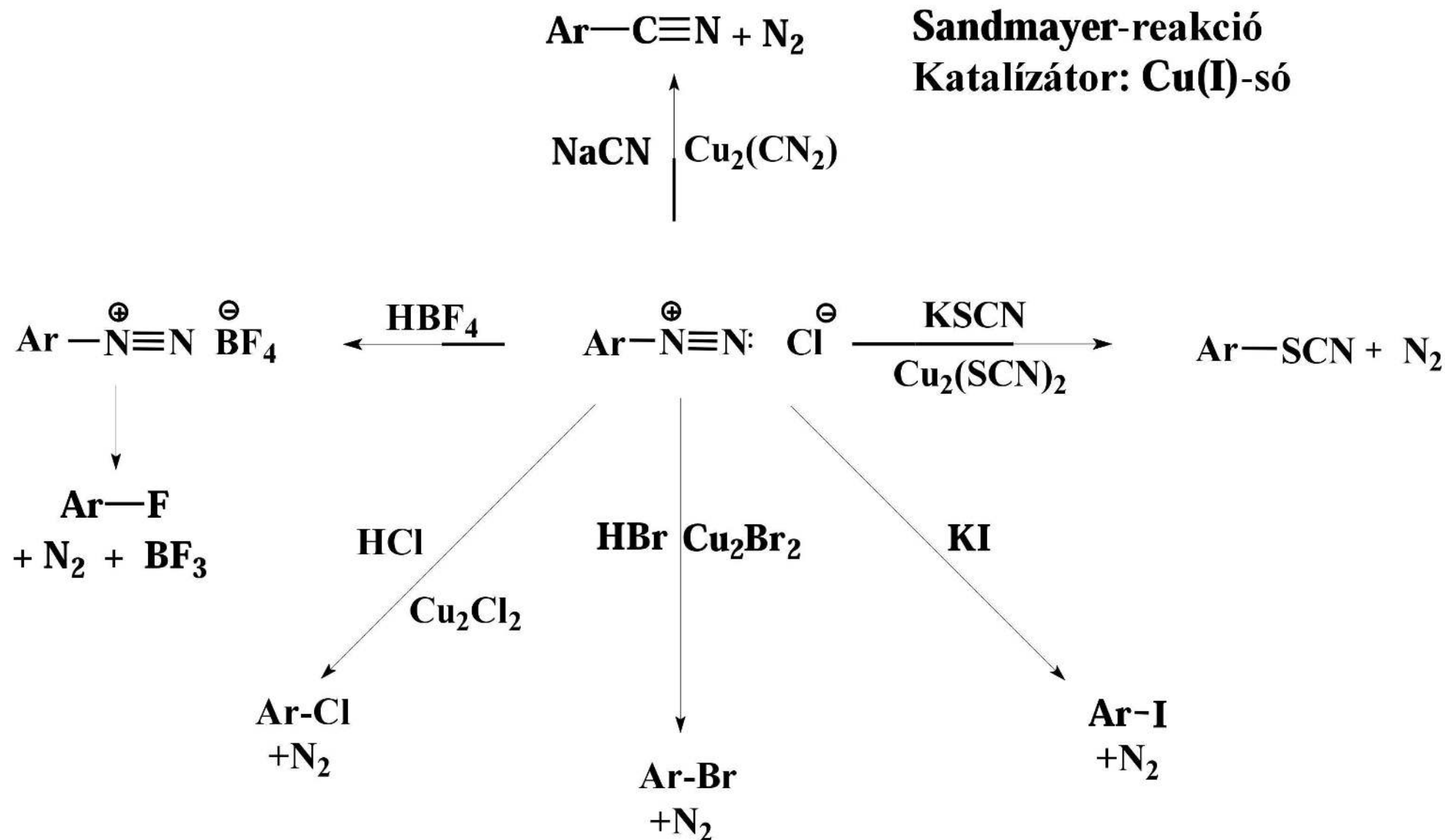
Előállítás

2,5 ekvivalens sav szükséges a kapcsolás megakadályozására.

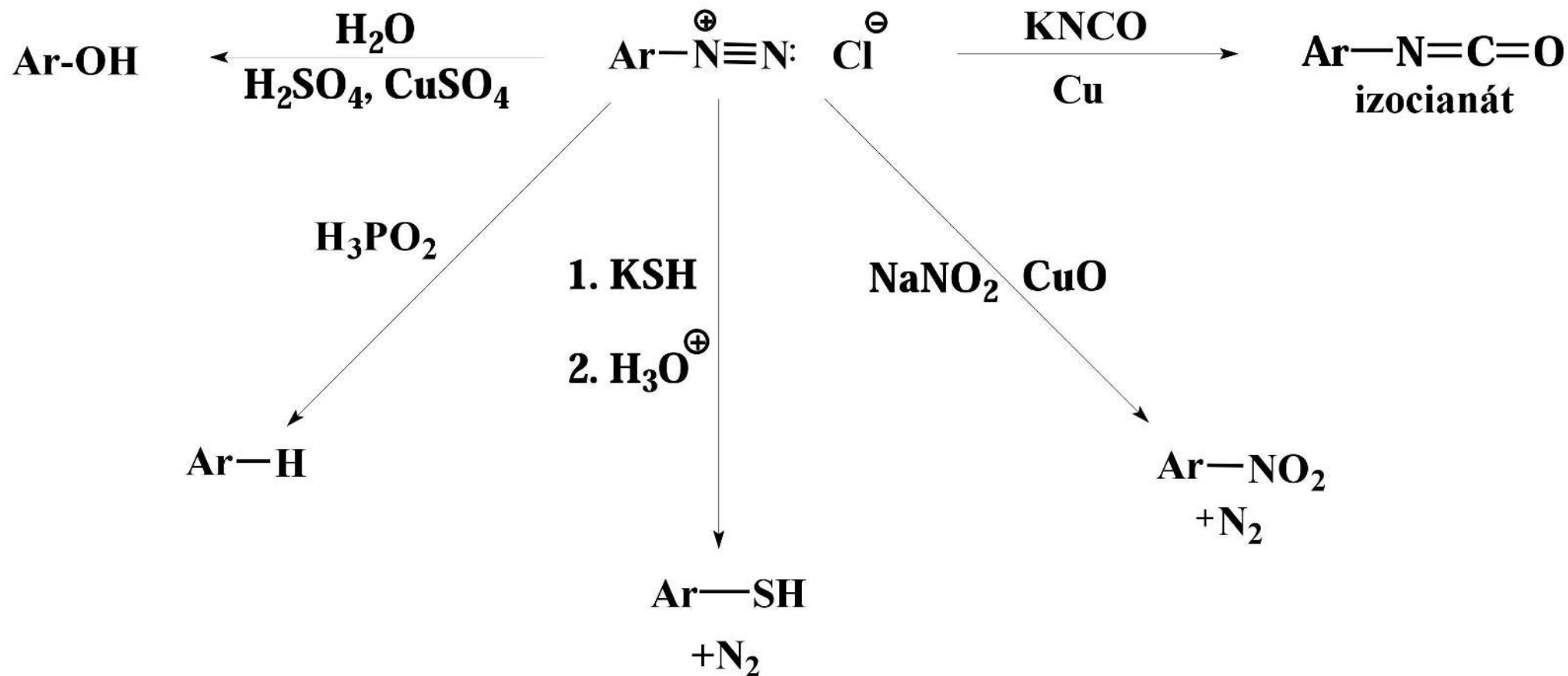
Mechanizmus

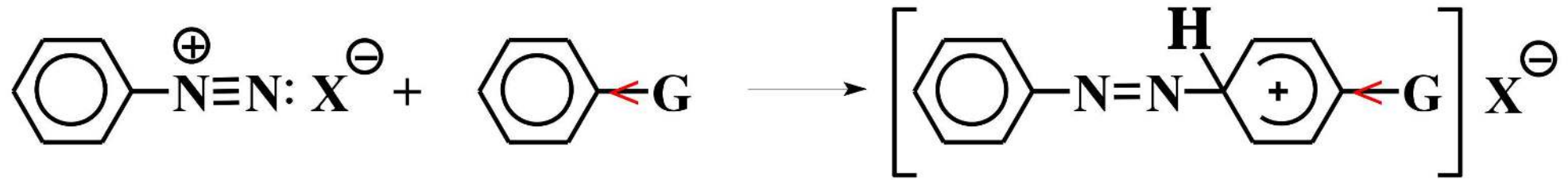

A diazóniumcsoport reakciói

Egyéb csoportok bevitele

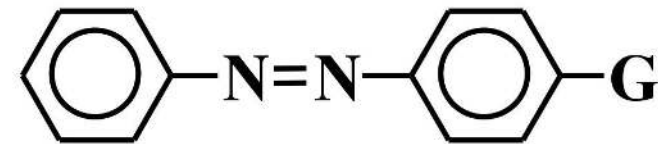
Azokapcsolás

↓
gyengén savanyú
közeg

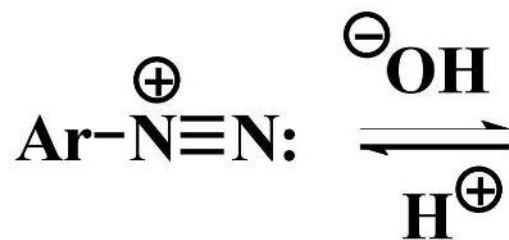
↓
gyengén lúgos
közeg

↓ -HX

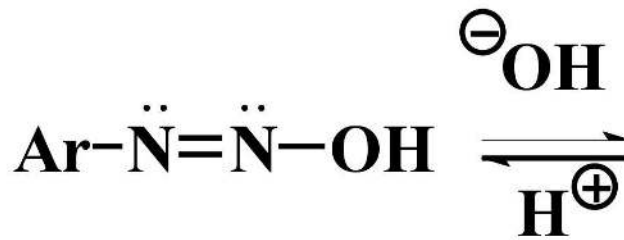

azovegyület

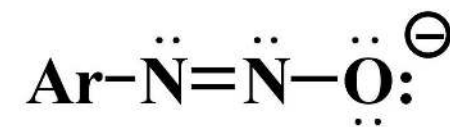
Lehetséges mellékreakció

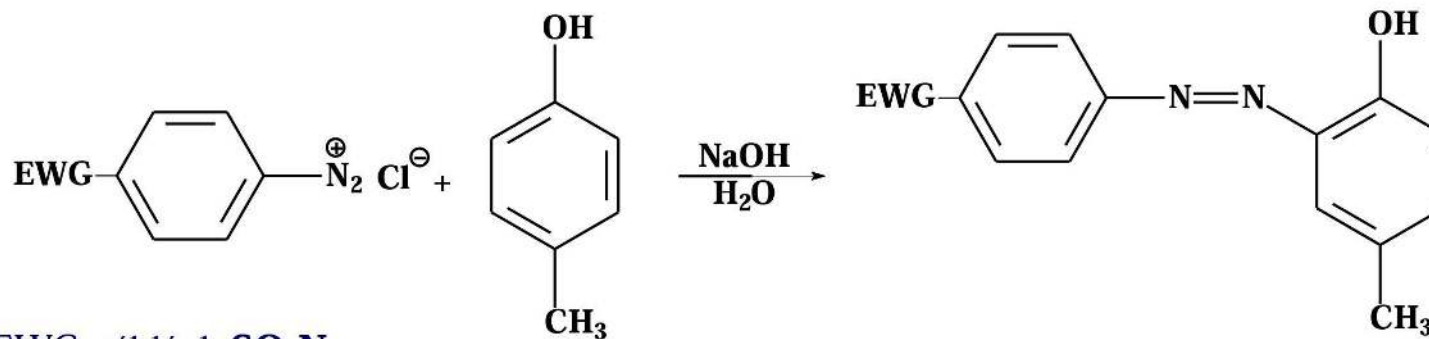
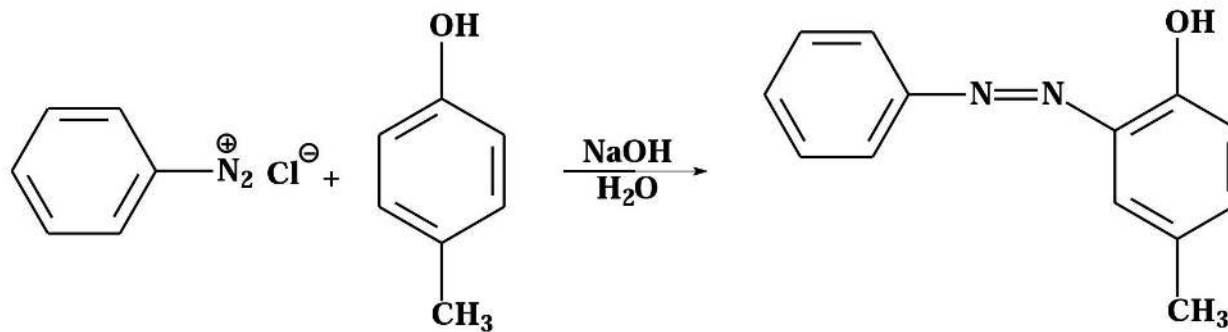
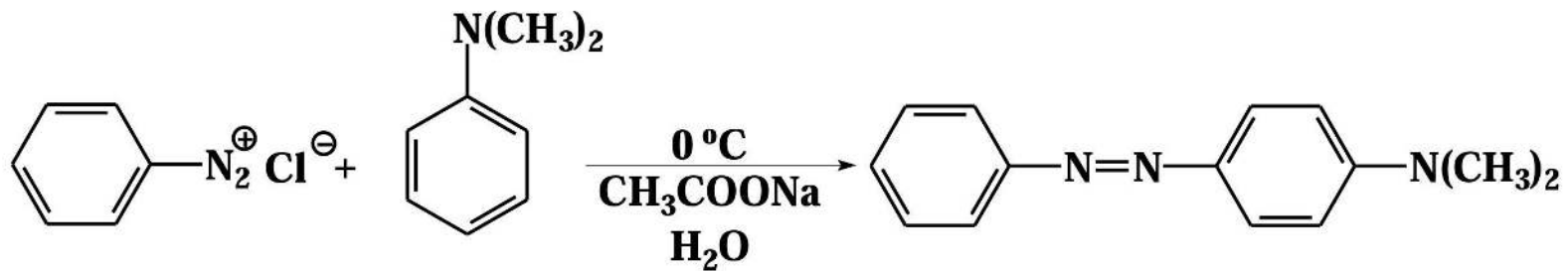
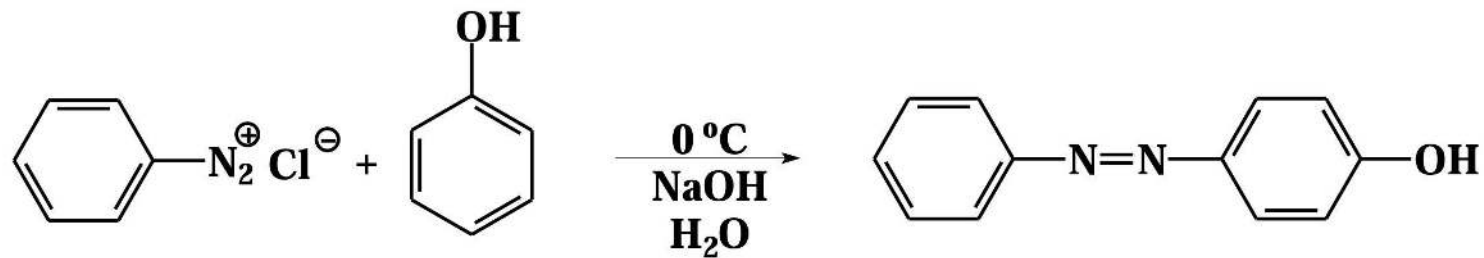
aril-diazónium ion
(reagál)

diazo-hidroxiid
(nem vesznek részt a kapcsolásban)

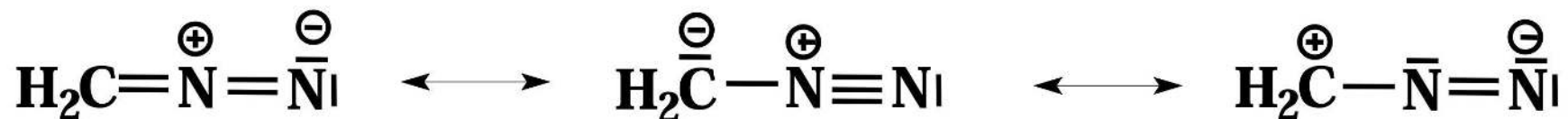
diazotát ion

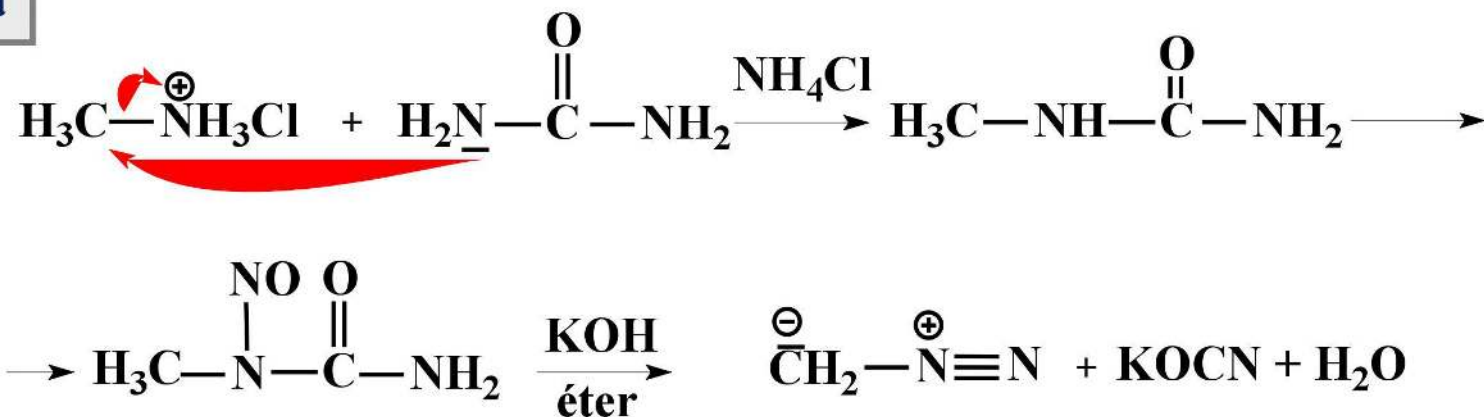
EWG például: SO_3Na

Egyéb nitrogéntartalmú vegyületek

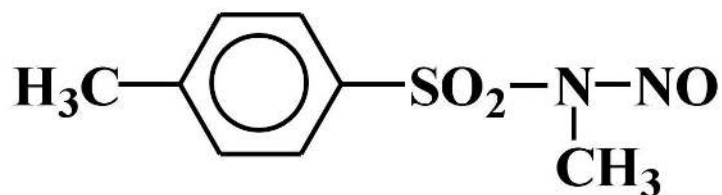
Diazometán - szerkezete határszerkezetekkel írható le

Előállítás

Egyéb korszerű diazometán-forrás

***N*-metil-*N*-nitrozo-*p*-toluolszulfonamid**

Diazometán felhasználása:

kellően savas hidrogének cseréje metilcsoportra (fenoléterek előállítása)
pl. fenolos **OH**, karbonsav **OH**, stb.